

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR ION N. CESĂRESCU

A B O N A M E N T U L

Pe an, în România	30 lei
6 luni	16 „
3 luni	8 „
Străinătate : 40 lei pe an, 20 pe 6 luni	

A P A R E

De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDAȚIA & ADMINISTRAȚIA

București, CALEA RAHOVEI - 5

Lângă Palatul Justiții

TELEFON No. 16.98

S U M A R

Problema metodologică în dreptul nostru civil (o nouă îndrumare a rolului judecătorului în materie de interpretare și aplicare a legilor) de d-l *Vespasian Erbiceanu* ;

JURISPRUDENȚA :

Curtea de casație, s. III : *Ministerul de finanțe cu Alexandru Vlădescu* ;

Idem : *Judele sindic al Jalm. Frații Hovsepianu cu Sima Hovsepianu* ;

Idem : *P. Crăiniceanu cu Fiscul* ;

Judecătoria Ocolului Băilești : *Principele Gh. A. Știrbei reziliere de embatic* ;

Curtea de casație din Franța : *Profesiunea farmacistului este comercială, cu o Observație* ;

Problema metodologică în dreptul nostru civil

(O nouă îndrumare a rolului judecătorului în materie de interpretare și aplicare a legilor)

Urmarea 8-a (*)

După ce am analizat bazele teoretice ale metodelor noi de interpretare a dreptului civil, recomandate cu atâta căldură și entuziasm de școala nouă franceză și germană, e timpul credem să ne oprim și la metoda tradițională și să vedem de nu cumva bazele ei sunt tot atât de slabe ca și a celei dintâi

În adevăr, de unde oare să fi răsărit această metodă tradițională? Căci sunt bazele ei teoretice și istorice? Cum a putut oare să apară *cerința* aceasta ca judecătorul să-și întemeieze neapărat hotărârile sale pe «intențiunea legiuitorului»?

Am văzut mai sus cum Ehrlich răspunde la ultima chestiune. Cerința aceasta, zice el, nu este nici de cum un fenomen general și indispensabil ori cărei întocmiri juridice, ori cărei ordine de drept. Ea nu exista la Englezi, la Germanii vechi și nici chiar la Romani vechi. Datoria judecătorului la aceste popoare era de a găsi soluțiunea dreaptă, corespunzătoare condițiunilor speței de fapt date. Legea, obiceiurile și practica judecăto-

reasă avea la ei importanța unei simple limite, dincolo de care nu putea depăși aprecierea judecătorului. Cerința ca la fie-care hotărâre să se consulte neapărat voința legiuitorului este datorată *recepțiunii dreptului roman*.

În același sens, dar ceva mai detaliat, ne răspunde și Lambert (1).

În anticitatea îndepărtată și în epoca de adâncă ignoranță a popoarelor, zice el, împărțirea dreptății era opera magilor și a preoților, acești trimiși ai lui D-zeu pe pământ. Când ei apăreau în rolul lor de conducători și judecători, evident că trebuiau să recurgă la autoritatea divină, pentru a-și sprijini părerile și hotărârile lor, pe cari le dădea drept tălmăcire a voinței lui D-zeu. căci numai prin aceasta ele căpătau tărie, inspirați supunere și respect.

Un atare caracter avea și celebra «*interpretatio juris*» a vechilor pontifici romani, care în urmă a fost transformată cu multă măiestrie într-o sistemă întreagă de reguli juridice.

Mai târziu zeii au încetat de a se mai interesa de afacerile curente ale oamenilor, iar dreptul a început a se deosebi și izola de religie. În același timp și pontificii perd monopolul tălmăcirii dreptului, și în locul lor apar juriștii civili. Noțiunea veche despre «*interpretatio juris*» s'a transmis însă prin tradiție și la aceștia din urmă. Juriștii din epoca clasică, datorindu-și pozițiunea lor socială tocmai faptului că erau succesorii pontificilor, evident că n'au putut s'o rupă de odată cu tradiția predecesorilor lor. Ei au păstrat cu sfințenie procedurile și mijloacele, utilizate de preoți, ca experți ai voinței divine. După exemplul acestora, ei au continuat să se dea drept simpli tălmăcitori ai unei voințe superioare, care se afla mai pre sus și independent de dășii. Dar de oare ce zeii nu mai vorbeau nimic juriștilor, în locul lor au fost puse vechile obiceiuri romane, credințele populare, transformate apoi în codice legislativ (legea celor XII table) (2).

(1) Vezi *Revue générale du droit*, 1904, vol. II, III.(2) Vezi studiul lui Lambert «*La question de l'autenticité de XII tables*», apărut în *Nouvelle revue historique de droit*,(*) Vezi *Curierul Judiciar* No. 19, 20, 22, 23, 25, 26 și 27 din 1906.

Jurisconsulții moderni au pășit pe urmele educătorilor romani. Ei au păstrat procedeul lăsat lor moștenire, de oare ce le asigura un îndoit avantaj: le înălța pe de o parte prestigiul științei lor în ochii mulțimei, iar pe de altă parte le economisea mult munca. Ei proclamă sus și tare că sunt niște simplii tălmăcitori; că densii explică și desvoltă numai o idee străină, și că deci nu pot fi bănuiți că inventează ceva de la ei.

A cui idee însă o tălmăcesc? Repede dezvoltare a legislației le-a procurat la îndemână un substrat avantajos, care a putut fi pus în locul zeilor dispăruți.

Juriștii moderni s'au dat drept interpretatori ai *voinței legii*, întocmai precum oare când predecesorii lor romani să dădeau drept tălmăcitori ai poruncilor dumnezeiești.

Inrăurirea legislației s'a întins tot mai adânc asupra vieții de toate zilele, așa că ori-ce problemă, ori-ce conflict de drept trebuia să-și găsească deslegarea în ea. Când e vorba de rezolvirea acestor probleme, jurisconsultul evident că, fără a denatura adevărul, poate să spună despre sine că este un interpret al voinței legii; dar densul involuntar își amăgește clientul, când pretinde că *tot-d'a-una* să menține în limitele acestui rol.

Lambert, distingând mai departe două feluri de interpretări, *interprétation par les principes*, și *interprétation par les précédents*, ne spune că primul gen (care nu este alt-ceva de cât metoda tradițională de interpretare) a prins rădăcină acolo, unde spiritul juridic s'a dezvoltat sub influența și tutela dreptului roman.

Pentru juriștii din veacurile de mijloc *Corpus juris civilis* era un fel de „carte a înțelepciunii“, care la ei avea aceeași importanță, pe care o aveau zeii pentru pontificii romani. Ori-ce problemă trebuia să-și găsească deslegarea în această carte; și în adevăr, în mâinile legiștilor, *Corpus juris civilis* îndeplinea acelaș rol, pe care, pentru un abil scamator, îl îndeplinea pălăria spectatorului său naiv. Ei găseau în *Corpus juris* reglementarea detaliată a ori-cărei instituțiuni, până și a feudalității etc., despre care habar n'avea viața romană.

Și e de notat că toată această lucrare de răstălmăcire, ei o făceau cu ajutorul mult trâmbișatului de densii spirit juridic,—*esprit juridique*,—sau a principiilor juridice, cari și până azi alcătuiesc baza metodei tradiționale de interpretare.

din 1902, vol. II. După părerea sa cele XII table n'au fost de loc niște legi în sensul propriu al cuvântului, ci alcătuiau o simplă colecțiune de obiceiuri juridice. Această ipoteză a lui Lambert este fundamental răsturnată de către savantul Girard; vezi studiul acestuia publicat în aceeași *Nouvelle revue historique de droit*, 1902, pag. 380.

Iată părerea lui Lambert despre obârșia metodei tradiționale de interpretare.

Evident că Lambert, după observarea ironică a colegului său *César-Bru*, profesor în Aix-Marseille, «cunoaște totul și voește să ne explice totul» (3).

Cu toate acestea noi credem că Lambert nu prea are în totul dreptate și că baza istorico-filosofică a teoriei lui nu corespunde modului tranșant și categoric cum e formulată.

Teoria lui Lambert conținând câte-va observări drepte și de mult deja cunoscute despre idolatrizarea Corpului juris civilis de către legiștii medievali, consideră că rolul judecătorilor de tălmăcitori ai voinței legii ar proveni din tendințele lor egoiste, sau în tot cazul, din profunda lor ignoranță, care i-a nevoit să-și creeze neapărat, ca și preoții de altă dată, un idol de închinăciune. Dacă în vechime astfel de idol era divinitatea, în timpurile noastre rolul acesteia îl îndeplinește legea. Așa dar ignoranța și eresia, iată după părerea lui Lambert care sunt bazele istorice a metodei tradiționale.

Nu intră în cadrele studiului de față analiza completă a teoriilor istorice și filosofice a lui Lambert. O asemenea analiză ne-ar duce departe în domeniul istoriei și teoriei dreptului, în sfera unor chestiuni foarte grele și discutabile. Ne mărginim deci numai la cea ce este indispensabil pentru problema noastră.

Din punctul de vedere al studiului nostru teoria istorică a lui Lambert are importanță secundară.

Pe noi puțin ne interesează problema originii dreptului. Există-aș cutumele înaintea instituțiunii judecătorilor, sau ele au apărut în urmă din practica judecătorească;—fost'a magistratul la început un simplu tălmăcitor al cutumelor, sau, din contra avea un rol liber în statornicirea dreptății, ne este absolut indiferent.

Intregul period al dreptului cutumar, trebuie caracterizat ca un period de *evoluție inconștientă a dreptului*. Dezvoltarea conștientă a ideii de drept nu exista încă la acea epocă.

Dar ori cât s'ar prelungi acest period, un popor ajuns într'o anumită fasă istorică a vieții sale, neapărat trebuie să intre pe calea legiferării, adică în epoca *evoluției conștiente și sistematice a dreptului*.

Manifestată la început numai în cazuri izolate

(3) «Monsieur Lambert, zice César-Bru, est un érudit de premier ordre et un historien de race. Il sait tout, et il veut nous apprendre tout ce qu'il sait; peut-être, comme je le dis ailleurs ne le fait il pas toujours au bon moment». Vezi studiul foarte important a lui César-Bru «*La Méthode d'interprétation du droit civil. La Coutume et le droit comparé*», publicat în *Revue générale de droit* 1904, vol. IV, pagina 347.

și sporadice, legiferarea a devenit cu timpul tot mai frecventă, cuprinzând în o măsură din ce în ce mai largă viața socială. Poporul, în persoana reprezentanților săi cari alcătuiesc puterea legiuitoare, hotărăște conștient ca în cutare cazuri să se procedă în cutare chip („ita jus est“). Această poruncă imperativă și autoritară, implică în sine cea mai categorică indicațiune că pentru întreaga sferă de raporturi sociale prevăzute în lege, trebuie, să avem ca normă de orientare numai *voința legiuitorului*, iar nici de cum cutumele, obiceiul pământului, tradiția cu atât mai puțin noțiunea subiectivă a judecătorului despre dreptate și echitate. Și magistratul chemat să aplice *in concreto* legea, ar depăși cu mult limitele mandatului său, dacă în locul *voinței legiuitorului* ar lua ca normă de orientare alt-ceva.

Organizarea legislativă a vieții publice în toate manifestările ei a devenit actualminte problema cea mai esențială a orî cărui stat civilizat. Puterea legiuitoare a statului dispune în această privință de întreaga inițiativă și libertate de acțiune. Ea hotărăște scopurile sociale în vederea cărora legiferează, și statornicește mijloacele pe cari le crede mai bune pentru realizarea lor. În alegerea acestor scopuri și mijloace să poate întâmpla ca puterea legiuitoare să nimerească calea cea bună și dreaptă; poate însă cădea și în rătăcirii poate lucra chiar intenționat în interesele numai unei singure clase sociale; în nici un caz însă ea nu poate dori și admite în această privință directive streine, control și interveniri din partea altora, fie aceasta din partea judecătorilor, a tradiției sau a obiceiurilor pământului (*mores majorum*). *Voința legiuitorului* trebuie să rămână dominantă și singură hotărâtoare.

Tendința statului de a cărmui întreaga viață publică, dă naștere, într'un stadiu mai înaintat de dezvoltare culturală, *lucrărilor de codificare*, adică elaborării codicilor de legi, cari cuprind în sine totalitatea raporturilor juridice din cutare sau cutare sferă (civilă, comercială, penală etc.) și le reglementează potrivit principiilor etico-sociale stabilite ca bază a codificărilor.

Drepte sau nedrepte sunt aceste principii, bine sau rău sunt ele desfășurate în diferitele dispozițiuni ale codului, este cu totul altă chestiune. Legiuitorul însă nici într'un caz nu poate permite aplicarea altor principii de cât a acelora, pe cari el însuși le-a recunoscut ca corespunzătoare scopurilor sale supreme.

Astfel fiind lucrurile, evident că rolul organelor judecătorești nu poate fi altul de cât acela de simpli tălmăcitori ai legii. Și dacă magistratul își recunoaște singur acest rol, nu trebuie să vedem aci un fel de rătăcire din partea sa, ci pur și

simplu numai conștiința clară a raporturilor sale reale față de lege.

Cu chipul acesta «metoada tradițională de interpretare» nu alcătuiește o rămășiță de tristă memorie a vicleniei pontificilor romani, sau a legiștilor medievali, adoratori ai «Corpului juris Civilis». Din contra ea este o consecință firească, care rezultă din însăși esența și destinația legii, decurge din însăși rațiunea ei de a fi.

Dar poate că pretențiunea aceasta din partea legii de a cărmui în mod absolut și exclusiv relațiile sociale să nu fie întemeiată?

De și nici unul dintre autorii citați mai sus nu exprimă direct această idee, de și cu toții propun utilizarea «metodei libere de interpretare» numai în cazurile când legea conține lacune sau este nelămurită, totuși teoriile și argumentările lor sunt pătrunse de la început până la sfârșit de un fel de scepticism, deconsiderare și chiar antipatie față de legea scrisă.

În primul capitol al lucrării noastre, am văzut cum Fr. Géný și R. Saleilles ne recomandă neconținut să cugetăm «au de là, au de là du code».

D-l Titulescu, în entuziasmul său tineresc, merge mai departe și zice: „Legea, în care se credea odată că se resumă toată reglementarea raporturilor de drept ale unei societăți, nu e azi de cât o vorbă, care-i departe de a ne spune câtă mobilitate, câtă diversitate, câtă viață e într'un organism juridic“. Iar în altă parte d-sa ne spune curat că „Cristalisarea dreptului în lege, imobilizarea lui aparentă, e un non-sens ce nu justifică de cât nevoea de a înlătura arbitrarul. . . . .“⁽⁴⁾.

Cât de mult s'aუ depărtat acești teoreticieni de concepția lui Bigot-Prémeneu «Le code civil. . . . est une espèce d'arche sainte, pour laquelle nous donnerons aux peuples voisins l'exemple d'un respect religieux!»⁽⁵⁾.

Codul, acest «chivot sacru» de altă dată, a devenit acum un fel de obstacol nenorocit, de care să împedice judecătorul teoretician al d-lui Titulescu. De aceea d-sa recomandă: „Să ne ferim de tot ce e catalogare făcută de legiuitor. Rolul lui e să ne dea cele mai apropiate regule de conduită socială, iar nu și a ni le oferi în tablouri raționale. . . . . *Legile și jurisprudența, ne având alt scop de cât a ne da materialul dreptului static, catalogările legiuitorului nu trebuiesc luate în seamă, de unde: generalizarea omului de știință, singura metoadă de studiu a dreptu-*

(4) Vezi «Cum trebuie să înțelegem educația juridică», în *Curierul Judiciar*, No. 24/905

(5) Vezi *Discours de Bigot-Prémeneu au Corps législatif le 22 Août 1807*. Loaré, *Législation de la France*, vol. I, pag. 112.

lui *static*“ (6). În fond însă noi credem că așa numita «generalizare a omului de știință», sub aparența unei „metode de interpretare“, deghizează în sine un sistem meșteșugit de călcare subtilă și delicată a codului, și de înlocuire a dispozițiilor sale prin alt-ceva.

Dar revenind la întrebarea pusă mai sus, poate că în adevăr cristalisarea legislativă, sau mai bine zis legiferarea, este din punctul de vedere al politicii dreptului, o cale imperfectă și defectuoasă de reglementare a raporturilor sociale? Poate că ar fi mai bine să înlocuim „cristalisarea dreptului“ întreprinsă de legiuitor, prin «cristalizarea dreptului» întreprinsă direct de judecător, cum ar zice d-nii Titulescu și Drăghicescu?

Mi se pare că e destul să așternem astfel chestiunea, pentru ca răspunsul să nu fie greu găsit.

Am arătat mai sus că evoluția juridică a omenirii să săvârșește de la neconștient spre conștient, de la cutume spre legislație, de la legiferări izolate și parțiale către codificări generale și unice. Acest proces istoric necontestat, în fond restrânge în sine *tendința statornică a omenirii de a trece de la adaptarea socială inconștientă, (instinctivă) spre întocmirea conștientă, ordonată și sistematică a raporturilor sociale.*

Orî cum ar fi organizată puterea legiuitoare a unei țări, în tot cazul ea reprezintă punctul în care să centralizează conștiința și voința obștească a poporului, represintă organul chemat a-l conduce pe calea dezvoltării sale sociale.

Cunoaștem multe revoluțiuni întâmplare în istoria popoarelor, dar nici una din ele n'a mers până acolo în cât să tăgăduiască acest rol al puterii legiuitoare, nici una încă n'a scris pe stindardul ei «jos legislația»!!, n'a cerut reîntoarcerea la cutumele nescrise. Din contră ceea ce a preocupat mai mult spiritele în timpul revoluțiilor, a fost tocmai organizarea mai bună a puterii legiuitoare.

A renunța la reglementarea legislativă a raporturilor sociale, ni se pare că ar însemna pur și simplu să ne întoarcem la epoca vieții juridice inconștiente.

Dacă deci nu putem părăsi calea legiferării, evident că nu putem renunța nici la metoda tradițională de interpretare, căci această metodă este consecința logică a însăși ideii legislației. În acelaș timp nu putem primi metoda liberă de interpretare, pentru că ea contrazice ideea legislației.

În starea actuală a lucrurilor, legislația este mijlocul cel mai sigur și mai *sistematic* de reglementare a relațiilor individuale în spiritul

cutărilor sau cutărilor *scopuri* sociale sau, exprimându-ne cu cuvintele lui Stammler, în spiritul cutărilor sau cutărilor *ideal social*. Și cu cât se accentuează mai mult acest caracter al legislației, cu atâta nu se poate permite domnia alături de ea a altor *factori eterogeni*.

Evident, legiuitorul nu poate prevedea totul, dar în dispozițiunile sale el pleacă tot-d'a-una de la anumite *premise sau principii sociale*. Când este vorba de a rezolvi o chestiune neprevăzută în lege, judecătorul va trebui neapărat să se adreseze și să consulte direct aceste principii sociale, cari alcătuiesc baza codificării. În asemenea caz însă el va lucra în sensul economiei legii și deci se va menține tot pe terenul metodei tradiționale de interpretare.

Dacă, din contră, el, constatând că premisele fundamentale ale legii sunt învechite și nedrepte, va căuta să le înlocuească prin altele, precum o pretinde această metodă nouă de interpretare, într'un asemenea caz evident că dânsul introduce în hotărîrea sa elemente streine, eterogene, violând ast-fel unitatea și armonia reglementării legiuitorului.

Această violare are loc de o potrivă atât în cazul, când se va acorda judecătorului latitudinea să decidă singur care anume principii să aplice «natura lucrurilor», «idealul social», cât și în cazul, când i se va recomanda să se conducă de «conștiința juridică colectivă». Fără îndoială, legiuitorul adese-orî are în vedere aceasta din urmă, dar numai o are în vedere, iar nu se supune ei.

Cu cât apare mai în relief și se impune ca o necesitate inexorabilă, rolul *politic* de conducător al legiuitorului, cu atâta se învederează mai mult că legea nu trebuie să fie o simplă formulă de resumare o simplă sinteză, a părerilor dominante, poate chiar a prejudiciilor dominante, ci trebuie să reprezinte un mijloc temeinic și eficace pentru realizarea idealului social (7).

Fundamentul rațional al legislației trebuie să-l alcătuiască nu statistica goală a părerilor vremelnice a majorității indivizilor ce compun comunitatea socială, ci *concepțiile adânci și bine cumpănite ale politicii dreptului*.

Când e vorba să statornicească premisele fundamentale ale codificării, puterea legiuitoare, zice Stammler, este tot atât de puțin obligată să țină seamă de vederile dominante în societate, pe cât e obligată știința să țină de ele în chestiunea contagiunii boalelor sau a naturii cometelor (8).

(7) În privința rolului politic al legiuitorului a se vedea chiar și Lambert *La fonction du droit civil comparée*, pag. 106.

(8) Vezi Stammler, *Die Lehre von dem richtigen Rechte*, pag. 15.

(6) Vezi *Curierul Judiciar*, No. 24/905.

La prima vedere ideea lui Stammler s'ar părea paradoxală. În realitate însă ea este adevărată.

În adevăr, oare legiuitorul nostru a ținut el seamă de părerile poporului român când a reglementat situațiunea juridică a copiilor naturali, când a interzis cercetarea paternității, când a lăicizat căsătoria, nașterea și moartea, când a instituit libertatea presei, libertatea culturilor și a gândirei, când a statuat obligativitatea învățământului public, etc.? Oare în toate aceste cazuri legiuitorul român nu s'a desbinat el de «conștiința juridică colectivă», n'a rupt-o el cu așezămintele noastre vechi, cu obiceiurile pământului, cari pătrunseseră adânc în straturile populațiunii, făcând aceasta cu scop intenționat nu numai de a împedea afirmarea lor, ci tocmai pentru a le desrădăcina, cu alte cuvinte, pentru a educa viața poporului român în alt sens.

Deja din aceste câteva exemple se poate vedea în deajuns cum metodele de generalizare, chiar când se reazămă pe «conștiința juridică colectivă», pot câte odată să devină un factor protivnic legii, lucrând contrar scopurilor ei.

Când însă aceste metode vor înceta să devină astfel?

Numai atunci, când vor avea ca punct de plecare însăși premisele sociale ale legii, alică tocmai când vor rămânea metode tradiționale de interpretare.

(Va urma)

Vespasian Erbiceanu

Judecător de instrucție pe lângă Trib. Iași

JURISPRUDENȚĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. III

Audiența de la 11 Noembrie 1905

Președenția D-lui C. C. ȘTEFANESCU, Președinte

Ministerul de finanțe cu Alexandru Vlădescu

Timbru.—Taxă succesorală.—Scutiri.—Art. 63 din legea timbrului.—Interpretare strictă.

Art. 63 din legea timbrului, care prevede anumite categorii de scutiri, în ce privește taxa pentru moșteniri, trebuind a fi interpretat în mod strict și limitativ, instanțele de fond nu pot întinde aplicațiunea lui, prin analogie, și la alte categorii neprevăzute.

Decisiunea 69/905.—Casată, în urma recursului făcut de Ministerul de finanțe, sentința Tribunalului Dolj, s. II cu No. 418/903, dată în proces cu Alexandru Vlădescu.

Curtea,

Ascultând pe d. avocat C. Marinescu în dezvoltarea motivelor de casare;

Pe d. avocat Aurel Mateescu, în combateri;

Pe d. procuror St. Stătescu în concluziuni fiind minor în cauză;

Deliberând,

Asupra motivului de casare:

«Greșită interpretare și aplicare a art. 63 al. 2 din legea timbrului.

«Exces de putere și violarea art. 46 din aceeași lege.

«În adevăr: În succesiune există avere mobilă în valoare de 15695, din care avere mobilă, producătoare de venit, în valoare de lei 9695, Tribunalul ca să poată apăra pe moștenitori de a plăti taxele de înregistrare, cuvenită la întreaga avere mobilă, consideră această avere ca obiecte de artă care sunt scutite de art. 63 al. 2 din legea Timbrului.

«Tribunalul, ca să ajungă la acest rezultat susține că în succesiune se găsesc bijuterii, când în realitate există o creanță a moștenitorilor contra soțului pentru plata valorii acestor bijuterii, susține că cupeul cu cai și bijuteriile sunt lucruri de artă».

Având în vedere că din sentința supusă recursului rezultă că intimații în recurs, dobîndind prin moștenire o avere rămasă de la mama lor, au fost impuși de către administrația financiară a jud. Dolj la taxa de înregistrare în sumă de 2826 lei 80 bani, conform art. 46 al. 1 legea timbrului, evaluându-se la 143,095 lei întreaga avere succesorală; că dânsii nefiind mulțumiți cu evaluarea făcută de fisc, au contestat-o la tribunal, care, prin sentința atacată cu recurs, a admis în parte contestația, și a scăzut din totalul activ al succesiunii o serie de obiecte și anume: bijuterii, un cupeu cu cai și un piano, toate în valoarea de 15695 lei, pe care le-a considerat ca obiecte de artă, ce ar intra în prevederile art. 63 al. 2 din legea timbrului;

Având în vedere dispozițiunile art. 63 al. 2 din legea timbrului;

Considerând că potrivit acestui text de lege sunt scutite de taxa de moștenire următoarele categorii de obiecte: mobilierul din casa de locuință, obiectele de artă, hainele și rufăria, precum și creanțele ce s'ar găsi ca moștenire și la care moștenitorii vor declara că renunță;

Considerând că acest text trebuie a fi interpretat în mod strict și limitativ, ca unul ce prevede în mod cu totul excepțional și enumerativ, anumite categorii de scutiri; și că nu se poate întinde aplicațiunea lui, prin analogie, și la alte categorii neprevăzute;

Considerând că tribunalul, când a scutit de taxa de înregistrare bijuteriile și trăsura, considerându-le ca formând în principiu obiecte de artă, a violat art. 63 al. 2 din legea timbrului și a comis o eroare gravă de fapt, pentru că bijuteriile, ca și trăsura, nu puteau fi privite, în principiu și în țesă generală, ca obiecte de artă, după cum a făcut tribunalul, în mod *a priori* și fără ca cel puțin să fi văzut și examinat fie-care din acele obiecte în parte;

Considerând că, în adevăr, se poate întâmpla une-oră ca asemenea obiecte să constituie un lucru de artă, în anumite cazuri speciale, cum ar fi, de exemplu, atunci când arta talentul său meșteșugul fabricantului sau artistului ar fi mai presus de cât valoarea materialului brut din care e făcut obiectul, însă, în asemenea cas, trebuie constatată de instanța de fond anume în ce consistă partea artistică a obiectului, luat și apreciat în concret, pentru a-l putea clasifica în categoria obiectelor scutite conf. art. 63 al. 2 legea timbrului;

Considerând că așa fiind, tribunalul a violat dispozițiunile acestui text de lege, și sentința sa cată a fi casată din acest punct de vedere.

Pentru aceste motive, Curtea, casează, etc.

Audiența de la 8 Martie 1906

Președenția D-lui C. C. ȘTEFANESCU, Președinte

Judele sindic al falim. Frații Hovsepian cu Sima Hovsepian

Faliment.—Firmă comercială.—Creditor personal al unuia din asociați.—Creanță dotală.—Admitere la masa falimentului.—Eroare de drept.

Contestațiune pe temeiul art. 780 cod comercial.—Dol,

fraudă, eroare esențială de fapt.—Interpretare strictă.—Eroare de drept.—Neadmisibilitate.

Asemănat art. 780 din codul comercial, odată ce creanțele falimentului a fost verificate și contestațiunile ridicate asupra lor au fost definitiv judecate, nici o contestație nu se mai poate face în privința admiterii lor la masa falimentului de cât pentru cauză de dol, fraudă, sau eroare esențială de fapt.

De aici rezultă că, dacă tribunalul, nu printr'o eroare de fapt, ci printr'o eroare esențială de drept, a admis la masa falimentului unei firme comerciale, creanța dotală a soției unuia din asociați, cu toate că dânsa nu era creditoarea firmei, ci numai creditoarea personală a unuia din asociați, și cu toate că această chestiune de drept fusese dedusă în judecata tribunalului, în asemenea caz, calea contestațiunii pe temeiul art. 780 din codul comercial este închisă sindicului falimentului, care nu poate invoca acest text limitativ ce a prevăzut eroarea de fapt, nu însă și eroarea de drept.

Decisiunea 78/906.—Respins recursul făcut de Judele sindic al falim. Frații Hovsepien contra decisiunii Curții de apel din Iași, s. I cu No. 5/905, dată în proces cu Sima Hovsepien.

Curtea,

Ascultând pe d. avocat Neagu în dezvoltarea motivelor de casare;

Pe d. avocat Cernea în combateri;

Deliberând,

Asupra motivului de casare cum a fost dezvoltat în ședință:

«Violarea art. 780 din cod. comercial și exces de putere, intru cât Curtea de apel din Iași, pentru a respinge contestația făcută de judecătorul sindic al falimentului Frații Hovsepien, stabilește că creanța dotală a femeii Sima Hovsepien a fost admisă la masa falimentului printr'o eroare de drept, iar nu din cauza unei erori de fapt».

Având în vedere decisiunea Curții de apel din Iași secția I cu No. 5 din 1 Noembrie 1905, ce este supusă recursului și din care rezultă:

Că în anul 1904, cu ocazia verificării creanțelor la falimentul firmei «Frații Hovsepien». Sima Hovsepien a cerut să fie înscrisă la masa falimentului cu creanța ei dotală de 2000 lei;

Că admiterea cererii a fost contestată de creditorul Edelstein pe motivul, că femeia Sima Hovsepien nu avea dreptul de a fi trecută printre creditorii firmei falite, ca una ce nu era creditoare de cât a unuia dintre asociați;

Că această contestație a fost dedusă în judecata Tribunalului de Bacău, care prin sentința cu No. 50 din 30 Noembrie 1904 a respins contestația în lipsa creditorului contestator și în prezența judecătorului sindic, ce nu și-a însușit-o;

Având în vedere că la 23 Martie 1905 judecătorul sindic al falimentului face din nou contestație în contra admiterii creanței dotale a femeii Sima Hovsepien la pasivul firmei falite pe baza articolului 780 din codul comercial, intru cât acea creanță nu fusese admisă la masa creditorilor de cât printr'o esențială eroare de fapt;

Având în vedere că această contestație face obiectul procesului de față și asupra ei a intervenit decisiunea Curții din Iași, ce este supusă recursului;

Având în vedere dispozițiile art. 780 din cod. comercial;

Considerând că din acest text de lege rezultă, că odată ce creanțele falimentului au fost verificate și contestațiile ridicate asupra lor au fost definitiv judecate, nici o contestație nu se mai poate face în privința admiterii lor la masa falimentului de cât pentru cauză de dol, fraudă, sau eroare esențială de fapt;

Considerând că în specie Curtea din Iași era chemată a judeca, dacă prin sentința cu No. 50 de la 30 Noembrie 1904 tribunalul a înțeles a considera pe Sima Hovsepien ca creditoare a firmei falite și, admițând-o ca atare la masa falimentului, a comis o eroare de fapt, sau dacă tribunalul a înțeles a considera pe această femeie ca creditoare numai a unuia din asociații firmei și, admițând totuși creanța ei dotală la pasivul falimentului, în neprevăderea dispozițiilor legii comerciale, a comis astfel o eroare esențială de drept;

Considerând că Curtea din Iași examinând dosarul cauzei constată în fapt, că Sima Hovsepien a cerut să fie înscrisă la masa falimentului cu creanța ei dotală, și formulând o asemenea cerere, negreșit ea nu se putea prezenta de cât ca creditoare personală a unuia din asociați;

Că, ceva mai mult, Curtea constată că contestatorul Edelstein își sprijinea contestația tocmai pe motivul de drept, că Sima Hovsepien fiind creditoare numai a unuia din asociați, dânsa nu putea fi admisă la masa falimentului, de unde Curtea conchide că ceia ce era dedus în judecata Tribunalului de Bacău era o chestiune de drept și, dacă prin respingerea contestației creditorului Edelstein s'a menținut creanța dotală a femeii Sima Hovsepien la masa falimentului, s'a comis o eroare de drept, iar nu o eroare de fapt;

Considerând că, pe cât timp constatările făcute de Curte sunt exacte în fapt, deducțiunile ce dânsa trage din ele sunt întemeiate, și deciziunea Curții este dată fără exces de putere și fără violarea art. 780 din cod. comercial;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge, etc.

Audiența de la 28 Noembrie

Președenția D-lui C. C. ȘTEFANESCU, Președinte

P. Crăiniceanu cu Fiscu

Contribuțiuni directe.—Cererea făcută de soț de a se trece pe numele său imobilul moștenit de la soția sa.—Proba ce urmează a face înaintea comisiunii o dată cu cererea —Rectificare de nume în roluri.—Competința administratorului financiar a face ori când asemenea rectificare —(Art. 28 din legea de constatare).

Comisiunea de apel nu este ținută să înscrie un imobil pe numele altei persoane de cât acea aflată în roluri, afară numai dacă s'ar invoca un titlu translativ de proprietate.

Că de altfel, după art. 28 din legea de constatare, administratorii financiari sunt în drept ori când a face rectificări de nume în roluri.

Decisiunea 188/905. — Respins recursul făcut de P. Crăiniceanu contra decisiunii Comisiunii de apel din județul Teleorman cu No. 27/905.

Curtea deliberând,

Asupra mijlocului de casare:

I. «Că imobilele urmează a fi înscrise în roluri pe numele deținătorului, și Comisiunea de apel a refuzat a înscrie imobilele pe numele său, pentru că ar fi un succesor neregulat.

II. Că veniturile imobilelor care nu au fost și nu sunt închiriate se poate fixa prin cercetări și expertize, ceea ce n'a făcut comisiunea de apel.

III. «Că Comisiunea de apel l'a impus la patentă de avocat după valoarea locativă a întregului imobil, pe când biuroul său de avocat nu ocupă de cât o singură cameră».

Având în vedere că din decisiunea Comisiunii de apel ce este supusă recursului, rezultă că acea comisiune a examinat, discutat și motivat atât în fapt, cât și îndrept, toate punctele din apelul interjectat de recurentul de astăzi și anume: în ceea ce privește cererea numitului de a se înscrie imobilul pe numele său, comisiunea argumentează că dânsul ca soț al decedatei

sale soții Vilhemina Crăiniceanu este un moștenitor ne-regulat, și întru cât nu prezintă nici un titlu translativ de proprietate, cererea este nefundată; iar art. 28 din legea impozitului funciar, îi dă dreptul de a cere Administratorului Financiar rectificarea de nume ori când; că în ceea ce privește constatarea venitului imobilului făcut de Comisiunea comunală, apelantul nu produce nici un act în susținerea cererii sale da a scădea acel venit; că în ceea ce privește impunerea s'a făcut în conformitate cu legea asupra întregii valori locative a imobilului.

Că așa fiind motivele de casare invocate fiind neîntemeiate urmează a se respinge ca atare;

Pentru aceste motive, Curte, respinge recursul, etc.

JUDECĂTORIA JOCOL. BĂILEȘTI, JUD. DOLJ

Audiența de la 4 Martie 1906

Principele Gheorghe A. Știrbei

Cartea de judecată No. 305

Contract de embatic. — Cum erau considerate aceste contracte sub cod. Caragea. — Distrugerea unei vii după locul dat cu embatic, din cauza floxerei. — Dacă conform cu principiile codului Caragea, și ale actualului cod proprietarul are dreptul a relua pământul în stăpânire. — (Art. 1 și 4, cap. 5 codul Caragea, art. 1423 C. civil).

Contractele de embatic sau locațiune perpetuă, permise sub codul Caragea, erau considerate ca o închiriere, dacă nu s'a stipulat în act dreptul pentru embaticar de a rescumpăra embaticul, caz în care se opera o înstreinare; că în lipsa unei asemenea clauze embaticarul era considerat ca chiriaș și supus la plata unei redevențe anuale, a cărei neachitare în termen de trei ani, atrăgea darea în judecată a embaticarului, și dacă nici după sorocul de șase luni ce judecata acorda, nu plătea redevența, embaticarul se isgonea conf. art. 4 de sub cap. V, iar locul dat în embatic, rămânea în stăpânirea proprietarului.

Astfel, când printr'un asemenea act de embatic se stipulează, ca în cazul când via sădită pe loc ar rămânea paragină, nelucrată în timp de trei ani, locul să se reîntoarcă la proprietar, iar în fapt, se constată că acea vie nu a fost lăsată în nelucrare și paragină de către embaticar, ci că s'a distrus prin o forță majoră, din cauza floxerei, iar redevența s'a plătit proprietarului în mod regulat, în asemenea caz, atât după dispozițiunile codului Caragea, cât și în conformitate cu convenția părților, care fac lege între părți și cu principiile din actualul cod, relativ la contractul de embatic, titlul în baza căruia embaticarul deține acel loc, urmează să fie respectat de proprietar, întru cât nu i se poate imputa vre o culpă embaticarului.

Judecata,

Asupra opozițiunii făcută de Principele Gheorghe A. Știrbei, contra cărții de judecată No. 43/106, prin care această judecatorie îi respinge acțiunea ca nesusținută;

Având în vedere susținerile părților, lucrările din dorar și actul în copie exibat în cauză;

Având în vedere că, Principele Gheorghe A. Știrbei prin acțiunea ce a introdus, cere a fi obligat intimatul să îi lase în plină proprietate și posesie o bucată de pământ în mărime de 613 st. pătrați, aflată pe moșia Băilești, ce Princ. Barbu Știrbei l'a dat cu embatic pentru sădire de vie și via ne mai existând de 5 ani, în conformitate cu legea lui Caragea și cu înscrisul constitutiv al embaticului, pământul se cuvine proprietarului, după păraginirea viei mai mult de trei ani;

Având în vedere că, oponentul în dovedirea opozi-

ției și în același timp a acțiunii sale, prezintă în copie înscrisul pentru sădire de vie din care reese că Principele Barbu Știrbei îndatorează pe embaticar a plăti anual de fie-care pogon pentru vie, câte un galben, sau 14 sfanți, tot-d'a-una la sf. Dumitru și alt nimic; iar la întâmplare de a rămâne via paragină, nelucrată în curgere de trei ani, atunci se va urma după pravilă pentru sădire și locul va rămânea slobod;

Având în vedere că, contractele de embatic sau locațiune perpetue erau permise sub legiuirea Caragea, nefiind supuse la alte formalități de cât acea de a fi făcute în înscris, spre a se preciza bine condițiunea tocmelii;

Având în vedere că, în ce privește natura acestui contract, el era asemănat cu un chip de închiriere, după cum aceasta se vorbește la art. 1, cap. V, codul Caragea, unde se zice că «sădirea este un chip de închiriere» afară numai, dacă nu s'a stipulat anume drepturi embaticarului de a rescumpăra embaticul, în care caz prin rescumpărare se operează într'adevăr o înstreinare;

Că în lipsa unei asemenea clauze, embaticarul era considerat ca un fel de chiriaș și supus la plata unei redevențe anuale, a cărei neachitare în termen de trei ani atrăgea darea în judecată a embaticarului și dacă nici după sorocul de 6 luni ce judecata îi acorda, nu plătea redevența, clăditorul se isgonea conform art. 4 de sub menționarea capitol și locul dat în embatic rămânea în stăpânirea proprietarului;

Având în vedere că, înscrisul constitutiv de embatic în cauză fiind făcut sub imperiul legiuirii Caragea, trebuie să ne referim la acea legiuire pentru interpretarea și regularea drepturilor între părțile contractante și la condițiunile prevăzute în acel înscris;

Având în vedere că, părțile contractante pot înscrie în convențiunile lor o condiție rezolutorie, a cărei neîndeplinirea desființează obligațiunea și repune lucrurile în starea lor de mai înainte, ca și cum ea n'ar fi avut nici o dată ființă;

Având în vedere că, prin înscrisul constitutiv de embatic, proprietarul Principele Barbu Știrbei stipulează că, în caz când via ar rămâne paragină, nelucrată în curgere de trei ani, locul să se reîntoarcă iarăși în a sa proprietate;

Având în vedere că, din interogatorul propus de intimat azi în instanță d-lui avocat al oponentului, acesta a declarat că nu poate răspunde dacă via a fost distrusă de floxeră și nici dacă redevența este plătită până la curent, dar a adăugat că chiar dacă via a fost distrusă de floxeră și redevența ar fi plătită, totuși nu acestea se discută azi în instanță, ci faptul că pârâțul lăsând via paragină s'a distrus de sunt mai mulți ani;

Având în vedere că, unind răspunsul așa cum este dat de d-lui avocat al oponentului reclamant, cu afirmațiunile pârâțului făcut azi în instanță, rezultă neîndoiios că via a fost distrusă de floxeră, aceasta fiind și de notorietate publică, iar redevența achitată până la curent;

Considerând că, din articolele de sub cap. V, partea III, cod. Caragea, rezultă că, cea ce a preocupat pe legiuitor când a tratat în acest capitol despre embaticuri, a fost ca redevența să fie plătită proprietarului, mai cu seamă când acea redevență este datorită în bani, iar nu în otașniță, aceasta în scop ca proprietarul să nu fie deposedat fără a avea în schimb vre-un câștig și ca sancțiuni și acestui principiu este, că dânsul (proprietarul) are drept să ceară prin justiție plata redevenței de la embaticar și în caz de refuz chiar isgonirea embaticarului;

Având în vedere că oponentul atât în trecut cât și azi în instanță nu a făcut nici o obiecțiune în ce privește neplata redevenței, cea ce înseamnă că dânsul n'a fost întru nimic prejudiciat de pârâțul intimat;

Având în vedere că, dacă s'a distrus via după locul în litigiu cauza a fost că, ea a fost distrusă de floxeră care

a bântuit mai toate viile aflate pe teritoriul com. Băilești și așa fiind, este un cas de forță majoră iar nu faptul personal al pârâtului, mai cu seamă că este știut că producțiunea de vie este mult mai mare în valoare, de cât cele-lalte producțiuni ca grâu sau porumb cu care pârâtul a fost nevoit să muncească câți-va ani acel pământ pentru a distruge filoxera;

Având în vedere că, oponentul mai susține că contractul de embatic se aseamnă cu contractul de închiriere sau arendare și deci principiul prevăzut la contractele de arendare, că, dacă s'a distrus lucrul arendat contractul este desființat și art. 1423 cod. civil, se aplică și la contractul de embatic;

Considerând că, din definițiunea acestor două contracte rezultă, că contractul de arendare este un contract personal iar cel de embatic este un contract real; în cel d'intăi este necesar un termen iar cel d'al doilea este fără termen, deci nu este nici o asemănare între ambele aceste contracte și ne fiind o asemănare nu putem întinde dispozițiunile de la unul la altul și afară de aceasta legiuitorul atât cel actual cât și cel vechi, când a voit să facă vre-o asemănare și o contopire de principii, s'a exprimat în mod clar, cum este la contractul de schimb care-l asimilează cu contractul de vânzare;

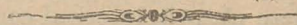
Că așa fiind, atât în conformitate cu dispozițiunile legiuirei Caragea cât și conform cu convenția părților care are putere de lege (art. 969 C. civ.) și cu principiile de drept menționate mai sus, urmează, ca titlul în baza căruia intimatul deține locul în litigiu să fie respectat de oponent, întru cât via fiind distrusă de filoxeră nu se poate imputa intimatului nici o culpă;

Având în vedere și declarațiunea făcută de intimat azi în instanță că este gata a replanta via cu viță americană, judecata urmează a respinge ca nefondată opoziția de față;

Pentru aceste motive, respinge, ca nefondată opoziția, etc.

Judecător delegat (s) D. Iliescu.

Grefier (s) C. N. Florescu

Resumat de jurisprudență străină în materie de drept comercial

Curtea de casație din Franța, 25 Maiu 1905

Farmacist.—Comercialitatea profesiunei sale.—Art. 3 § 1 și 7 C. com. român.

Exercițiul farmaciei consistând în a cumpăra medicamente sau substanțe medicamentale, spre a le revinde într'un scop special, fie în starea în care le a cumpărat, fie după ce le a supus unei preparații oare-care, profesiunea farmacistului este comercială.

(Din *Revue du Notariat*, anul 1906, p. 30, No. 1250).

Observație.—Chestiunea de a se ști dacă farmacistul este comerciant, e controversată atât în doctrină cât și în jurisprudență. Părerea cea mai juridică este însă, de bună seamă, cea admisă de Curtea de casație din Franța, pentru-că de și în interesul public, se cer oare-care condiții de aptitudine farmaciștilor, înainte de a fi autorizați să exercite profesiunea și comerțul lor, totuși ei cumpără mărfuri spre a le revinde, fie în natură, fie prefăcute (art. 3 C. com.), și fac din exercițiul acestor acte profesiunea lor obicinuită. Veți în acest sens, Cas. rom. și C. București, *Dreptul* din 1898, No. 75 (cu nota lui Degré); *C. judiciar* din 1898, No. 40 și Bulet. 1898, p. 1315 *Dreptul* din 1897, No. 56; din 1879; No. 46; din 1880, No. 4 și din 1885, No. 4; Trib. Con-

stanța, *C. judiciar* din 1900, No. 71 (cu nota d-lui D. Alexandresco), *C. Paris, Pand. Périod.* 86. 2. 47; *D. P.* 86. 2. 170; Sirey, 87. 2. 129; Tot în acest sens se pronunță și o mare parte din doctrină. Veți Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, I, p. 103, not. 1; Molinier, *Dr. comm.*, I, 133; Bédarride, *Commerçants*, I, 37, p. 49, 44 și 58; Goldschmidt, *Handbuch des Handelsrechts*, I, p. 526; Bolaffio, *Il Cod. di commercio ital. commentato*, I, partea I, 31, p. 46; *Pand. fr., Actes de commerce*, 394; Répert, Sirey, V^o *Commerçant*, 64 urm. și 103; Ruben de Couder, *Dictionn. de dr. comm.*, v^o *Actes de commerce*, 55; M. A. Dumitrescu, *Codul de comerț comentat*, I, 51, 52, p. 44 urm.; D. G. Maxim, *Condiția juridică a farmaciștilor, Dreptul* din 1898, No. 49 urm., etc. V. și D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, t. V, p. 536, nota 1 și t. VI, p. 328, *ad notam*, precum și observ. publicată în *Dreptul* din 1899, No. 56, p. 460.—*Contrà*: Trib. Falcu și C. Iași (decisie cu drept cuvint casată), *Dreptul* din 1899, No. 56 și *C. judiciar*, din 1898, No. 20; In acelaș sens, *Namur, Le C. de commerce belge*, I, 49; Nougier, *Trib. de commerce*, I, p. 380 urm. și *Actes de commerce*, I, 125; Pâris, *Comment. du C. de commerce*, I, 195, p. 92 (ed. din 1854); Orillard, *Compét. et procéd. des trib. de commerce*, I, 277, 278; *Dept.*, *Essai sur la vente commerciale*, p. 77.

Dacă farmaciștii sunt comercianți, aceeași soluție este a fortiori și fără nici-o îndoială aplicabilă droguiştilor. V. Ruben de Couder, *op. și v^o cit.*, 55; *Pand. fr., v^o și loco cit.*; M. A. Dumitrescu, *op. cit.*, I, p. 46, No. 52, *in fine.* (N. B.)

INFORMAȚIE

S'a pus sub presă și la 22 Aprilie va apare în editura Ziarului «Curierul Judiciar»: *Primul supliment din Colecțiunea de legi financiare*, cuprinzând: **Legea de constatare și percepere a contribuțiunilor directe** modificată în 1905; **Legea Timbrului** modificată în 1906, ambele cu jurisprudența Inaltei Curți de casație până la zi; **Legea impozitului personal și mobiliar din 1906**; **Legea drumurilor**, **Legea organizării administrațiunei finanțelor Statului din 1906** și **Legea împrumuturilor pe amanet din 1906**.

Această lucrare se datorește D-lui G. St. Bădulescu, Prim-grefier la Inalta Curte de casație, și Redactor la «Curierul Judiciar», cunoscut deja lumii juridice pentru lucrările sale cari au fost mult apreciate. **Prețul: lei 4.50**, iar pe hârtie de lux, **lei 5**.

Cine dorește a avea volumul elegant legat și cu numele imprimat va trimite în plus **lei 1.25**, la ziarul *Curierul Judiciar*, 5 Calea Rahovei, București.